

Ochrona jerzyków na osiedlach mieszkaniowych Poznania

Jerzyk *Apus apus* zaliczany jest do najlepszych lotników wśród krajowych ptaków. Swoim lotem i sylwetką może skojarzyć się z jaskółką. Jednak po chwili obserwowania zauważymy, że odróżnia go od niej sposób lotu i zachowania. Lot jest dynamiczny, bardzo szybki z donośnym krzykliwym głosem „srii srii”. Najczęściej latają grupami niby ścigające się myśliwce. Jerzyk jest zdecydowanie większy i jednolicie czarno ubarwiony (dotyczy to zarówno samca jak i samicy). Wyróżniają go długie, wąskie, sierpowate, ostro zakończone skrzydła, o rozpiętości 42-48 cm, i krótki, rozwidlony ogon. Jerzyk jest królem przestworzy, latającym szybko i zwinnie. W locie nurkowym prędkość jego lotu zbliża się do 200 km/h. Prowadzi prawie wyłącznie napowietrzny tryb życia, często przebywając na znacznych wysokościach. W locie zdobywa pokarm, pije wodę, odpoczywa, śpi, zbiera materiał na gniazdo, a nawet kopuluje. Jego nogi są małe i zupełnie nie przystosowane do chodzenia dlatego też nigdy nie siada na ziemi. Są za to bardzo dobrze przystosowane do czepiania się pionowych powierzchni.

Podobnie jak jaskółki, jerzyki odżywiają się wyłącznie chwytanymi w locie owadami. **To dzięki nim wśród naszych osiedli jest mniej uciążliwych dla nas owadów – much, meszek, komarów. Liczba owadów przynoszonych pisklętom do gniazda przez dorosłe ptaki może sięgać 20 000 w ciągu dnia!**

Jerzyki pojawiają się w Polsce na początku maja, czasem już pod koniec kwietnia. Połączone na całe życie pary powracają do tych samych miejsc gniazdowania. Bardzo niechętnie zmieniają miejsca, w których gniazdowały od wielu lat, dlatego też tak ważne jest, aby po ich powrocie te miejsca istniały. Nowych miejsc lęgowych często szukają kilka lat, nie odbywając w tym czasie lęgów. Odlatują w sierpniu, by zimę spędzić w południowej Afryce. Często jednak można zobaczyć jerzyki jeszcze we wrześniu, a wyjątkowo nawet w październiku. Są to ptaki pochodzące z późnych lęgów oraz przelotne z północy.

Rozmieszczenie w Polsce

Jerzyki to ptaki, które od setek lat żyją w naszych miastach. Gatunek dawniej zamieszkujący szczeliny skalne zaadaptował się do warunków miejskich, gdy tylko pojawiły się wysokie murowane budowle z licznymi otworami i szczelinami. W Polsce jerzyk jest związany praktycznie wyłącznie ze środowiskiem miejskim i wiejskim, w którym zdobywa pokarm i przystępuje do lęgów. W północno-wschodniej Polsce spotyka się jeszcze bardzo rzadko ptaki gniazdujące w dziuplach starych drzew. Natomiast w górach nielicznie gniazdują także w szczelinach skalnych.

POZnań*

*Miasto know-how

Gniazda zakładają jerzyki zarówno na budynkach mieszkalnych, jak również na budowach przemysłowych, kominach, wieżach kościelnych itp. Ulubionym miejscem ich gnieźdzenia są stropodachy budynków, do których ptaki dostają się dzięki otworom o średnicy 4-8 cm, znajdujących się w ścianach. Jerzyki chętnie zajmują wszelkie nisze pod dachówkami, za rynnami czy pod blachą a także szczeliny powstałe między płytami w budynkach zbudowanych z wielkiej płyty. Można powiedzieć, że wykorzystują każdy zakamarek naszych budynków.

Tworzą kolonie lęgowe liczące kilkanaście - kilkadziesiąt par, wyprowadzając jeden lęg w roku. Gniazdo to niewielka miseczka składająca się ze źdźbeł traw, liści i piór, które posklejane są śliną. W czerwcu jerzyk składa 2-3 białe jaja, które przez 18-25 dni są wysiadywane zarówno przez samca jak i samicę. Po wykluciu pisklęta są nagie, ale już po kilku dniach pokrywają się niebieskoszarym puchem. Przez okres 40-50 dni przebywają w gnieździe i są cały czas karmione przez oboje rodziców owadami chwytanymi w locie. Po wylocie z gniazda młode są natychmiast samodzielne. Do momentu odlotu wracają jeszcze na noc do gniazda. Dojrzałość płciową uzyskują pod koniec drugiego roku życia.

Dlaczego mamy obowiązek ochrony jerzyków?

W związku z rozwojem nowoczesnego budownictwa jerzykowi zaczyna brakować miejsc do gniazdowania. W trakcie prac termomodernizacyjnych, polegających na ocieplaniu budynków poprzez obłożenie ich grubą warstwą styropianu, zatykane są wszelkie szczeliny w ścianach, a otwory prowadzące do stropodachów są zamykane kratkami. Wiąże się to między innymi z przekonaniem, że ptaki zanieczyszczają te miejsca. Mylnie są o to posądzane, natomiast działania termomodernizacyjne pozbawiają ptaki miejsc lęgowych.

Uczniowie z Zespołu Szkół Budowlano-Drzewnych w trakcie budowy skrzynek lęgowych dla jerzyków

Aby zrekompensować im te straty, od kilku lat trwa akcja zawieszania budek lęgowych na budynkach, w których uprzednio miały swoje gniazda. **Fundacja Biblioteka Ekologiczna włączyła się w tym roku do tej pozytywnej akcji. Dzięki finansowemu wsparciu Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Poznaniu i zaangażowaniu się Zespołu Szkół Budowlano-Drzewnych przy ul. Raszyńskiej 48, wykonano 100 budek lęgowych, które zawieszane są właśnie na osiedlach mieszkaniowych Poznania.**

Dzięki temu jerzyki wracające wiosną zza morza będą miały gdzie założyć swe gniazda i wychować pisklęta. Mamy nadzieję, że dzięki temu uda się zahamować spadek liczebności tych pozytywnych ptaków.

Fundacja Biblioteka Ekologiczna w Poznaniu ul. Kościuszki 79, 61-715 Poznań